

MILJØVERNDEPARTEMENTET

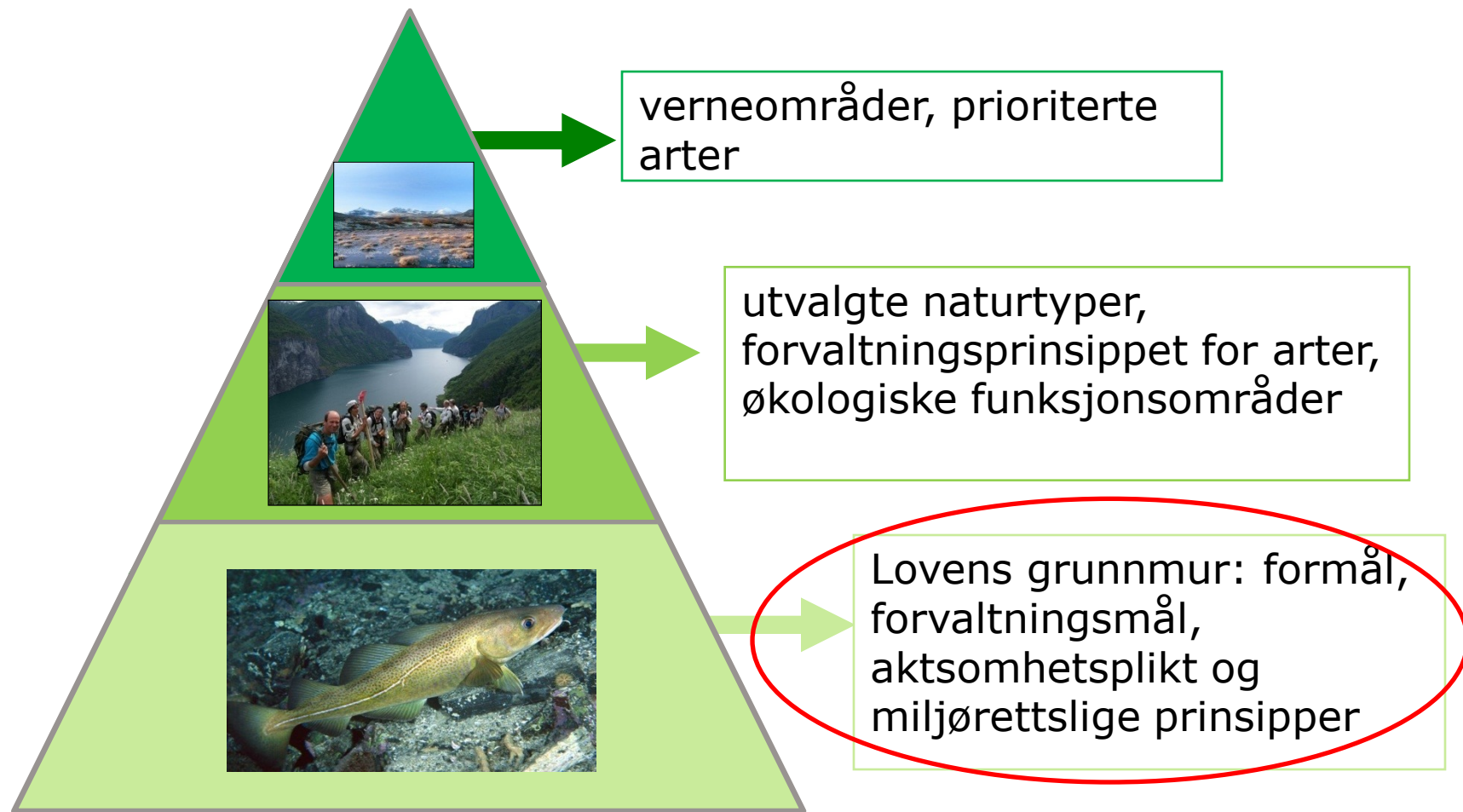
Naturmangfoldloven kapittel II – Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk

Seniorrådgiver Ida Sletsjøe, Miljøverndepartementet
Halvdagsseminar om naturmangfoldloven, 14. november 2012

Naturmangfoldloven – en oversikt

Kapittel I	Formål og virkeområde
Kapittel II	Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk
Kapittel III	Artsforvaltning
Kapittel IV	Fremmede organismer
Kapittel V	Områdevern
Kapittel VI	Utvalgte naturtyper
Kapittel VII	Tilgang til genetisk materiale
Kapittel VIII	Myndigheter etter loven, tilsyn
Kapittel IX	Håndheving og sanksjoner
Kapittel X	Avsluttende bestemmelser

Naturmangfoldlovens hovedgrep

Kapittel II – Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk

- §§ 4 og 5: Forvaltningsmål for økosystemer, naturtyper og arter
- § 6: Generell aktsomhetsplikt
- § 7: Prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12
- § 8: Kunnskapsgrunnlaget
- § 9: Føre-var-prinsippet
- § 10: Samlet belastning
- § 11: Kostnadsdekning
- § 12: Miljøforsvarlige teknikker, driftsmetoder og lokalisering
- § 13: Kvalitetsnormer for naturmangfold
- § 14: Avveining mot andre viktige samfunnsinteresser

§§ 4 og 5 Forvaltningsmål for naturtyper og arter

- Mål om at mangfoldet av naturtyper samt artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt

- Forvaltningsmålene pålegger ikke direkte forpliktelser, men har betydning for lovtolkning, skjønnsutøvelse og regelverksutforming
- Hensynet til naturmangfold må veies opp mot andre samfunnshensyn

§ 6 Aktsomhetsplikten

- Man må gjøre seg kjent med hvilke naturverdier som kan bli skadelidende
- Man må gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet
- Aktsomhetsplikten er knyttet til forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 – ikke enhver skade skal unngås

Miljørettslige prinsipper §§ 8 til 12, jf. § 7

- Prinsippene gjelder ved utøving av offentlig myndighet:
 - Enkeltvedtak
 - Tildeling av tilskudd
 - Forskrifter
 - Det offentliges forvaltning av egen fast eiendom
- Vedtak som berører naturmangfoldet
- Prinsippene skal legges til grunn både ved saksforberedelse og konkret avveining
- Vurderingen skal fremgå av beslutningen

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. ”

Foto: Torbjørn Lange

Kunnskapsgrunnlaget - sjekkliste

1. Hvilken kunnskap skal vi bruke og vektlegge?
2. Hvilket naturmangfold (landskap, økosystemer, naturtyper og arter) berøres?
3. Hvordan er tilstanden til og utbredelsen av dette naturmangfoldet?
4. Hvilke effekter har tiltaket på naturmangfoldet?

1. Hvilken kunnskap skal vi bruke og vektlegge?

Vitenskapelig kunnskap
Erfaringsbasert kunnskap

Eksisterende og
tilgjengelig kunnskap
(unntaksvis ny kunnskap)

Foto: Celine Setsaas

Kilder til vitenskapelig kunnskap

- Naturbase (Direktoratet for naturforvaltning)
- Artskart (Artsdatabanken)
- Andre databaser (eks. Mareano, Mis)
- Norsk Rødliste for arter 2010 og Norsk Rødliste for naturtyper 2011
- Konsekvensutredninger
- Forskningsrapporter
- Fylkesmann og kommuner
- Organisasjoner (eks. NOF)
- Alminnelig kunnskap om biologi og økologi

Erfaringsbasert kunnskap

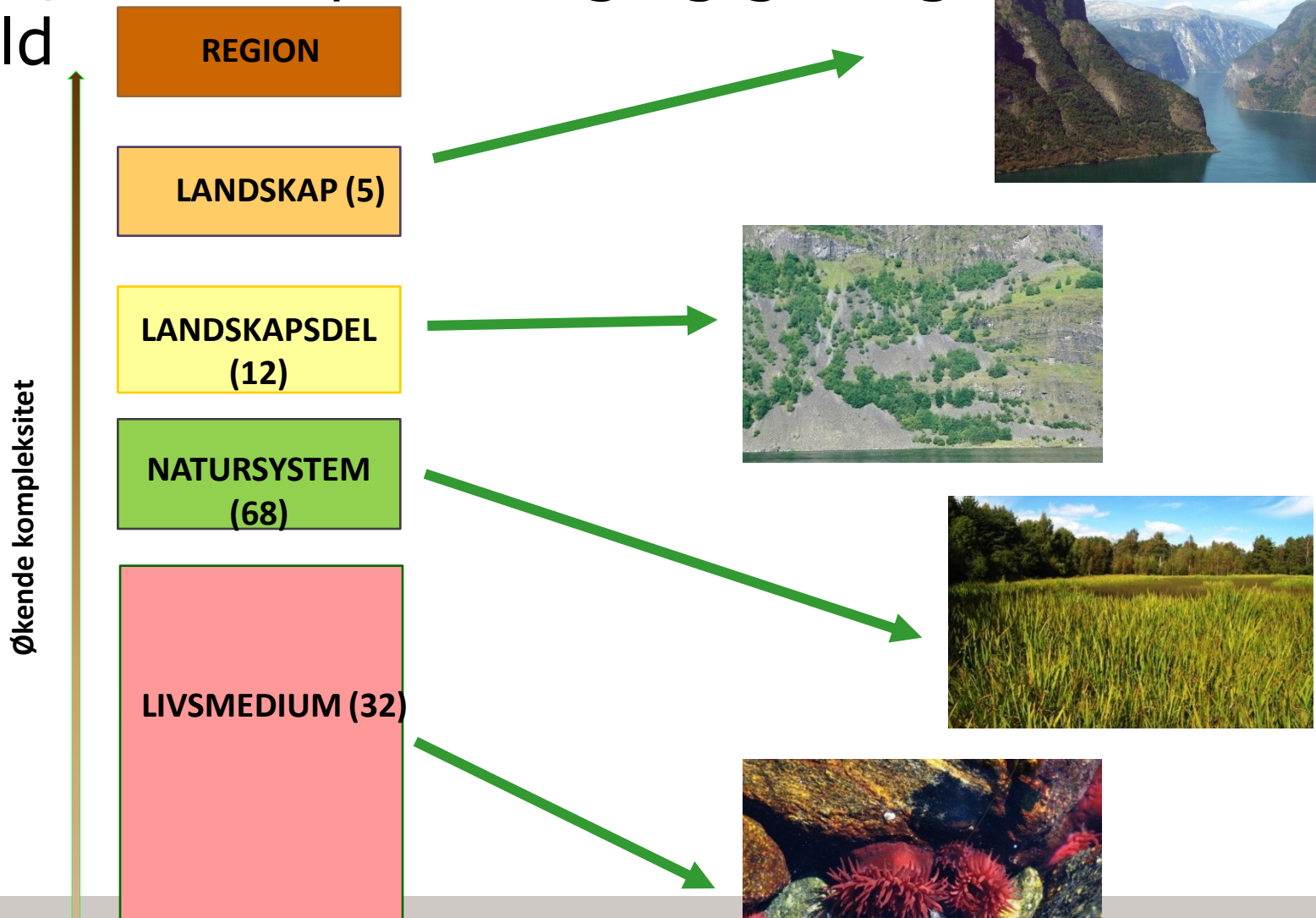
- Erfaringer over en viss tid, ikke påstander om enkeltobservasjoner
- Kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet
- Særlig sikte på bruksmåter i primærnæringer
- Omfatter ikke forvaltningens egne erfaringer

Tilgjengelig kunnskap og ny kunnskap

- Hovedregel: legge vekt på eksisterende og tilgjengelig kunnskap
- Unntaksvis: *ny kunnskap*
- Rimelighetsvurdering
 - Hvor stort er tiltaket
 - Hvor store er de potensielle effektene på naturmangfoldet
 - Har man grunn til å tro at man mangler kunnskap
 - Kostnadene ved innhenting av ny kunnskap

2. Hvilket naturmangfold berøres?

Biologisk, landskapsmessig og geologisk mangfold

- Særlig oppmerksomhet på:
 - Nær truede og truede arter og naturtyper
 - Prioriterte arter og utvalgte naturtyper
 - Naturtyper iht. DN håndbok 13
 - Ansvarsarter- og naturtyper
 - Konvensjonsarter- og naturtyper
 - Verneverdier innenfor et verneområde
 - Inngrepsfri natur

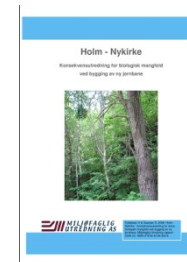
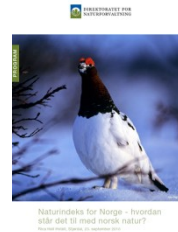
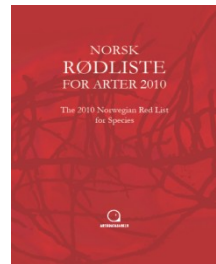
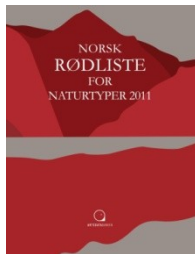
Planområde og influensområde

Foto: Paul Aspholm

3. Hva er tilstanden til naturen som påvirkes eller kan påvirkes av tiltaket?

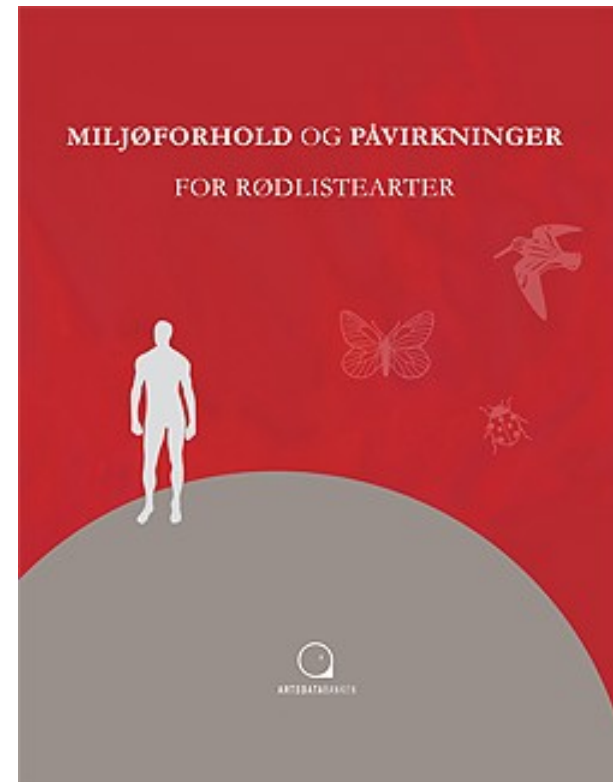
- Vurder truethetskategori og om tilstanden er stabil, går opp eller ned

- Bestandsutvikling vurderes lokalt, regionalt og nasjonalt
- Tilstanden til den konkrete naturen

4. Hvilke effekter har tiltaket på naturmangfoldet?

- Vurder ut fra tilgjengelig kunnskap
- De viktigste påvirkningsfaktorene er beskrevet i rødlistene og i publikasjonen Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter

§ 8 Sjekkliste igjen

1. Hvilken kunnskap skal vi bruke og vektlegge?
2. Hvilket naturmangfold (landskap, økosystemer, naturtyper og arter) berøres?
3. Hvordan er tilstanden til og utbredelsen av dette naturmangfoldet?
4. Hvilke effekter har tiltaket på naturmangfoldet?

§ 10 Samlet belastning

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”

Foto: Wikipedia

Hvorfor vurdere samlet belastning

Hindre gradvis forringelse av naturmangfoldet (bit-for-bit) ved å se tidligere, nåværende og framtidig påvirkning av influensområdet i sammenheng

Noen spørsmål

- Hvilke typer påvirkning er relevante (tiltak av samme art, tiltak av annen art, handlinger/bruk, klimatiske forhold mv.)?
- Hvor skal man trekke grensen geografisk for hva man skal ha med i vurderingen av samlet belastning?
- Hvor skal man trekke grensen i tid?
- Hvor går grensen mot hypotetiske tiltak?

Sjekkliste samlet belastning

1. Hvilke tidligere og eksisterende tiltak eller bruk påvirker naturmangfoldet?
2. Hvilke framtidige tiltak og bruk, som man har oversikt over i influensområdet, kan påvirke naturmangfoldet?
3. Hva vil den samlede belastningen (effekten) av tiltaket være - det vil si eksisterende tiltak og bruk, det omsøkte tiltaket og framtidige tiltak og bruk?
4. Hvordan påvirkes naturmangfoldet regionalt og på landsbasis, jf. forvaltningsmålene for naturtyper og arter i §§ 4 og 5?

§ 9 Føre-var-prinsippet

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe et forvaltningstiltak.”

Forholdet mellom § 9 og §§ 8 og 10

- § 8 er som hovedregel oppfylt når man har lagt vekt på eksisterende og tilgjengelig kunnskap
- Dette er ikke ensbetydende med at kunnskapen er tilstrekkelig
- Det kan være manglende kunnskap om hva som finnes av naturmangfold og/eller om virkningene av et tiltak på naturmangfoldet og/eller om den samlede belastningen på naturmangfoldet
- Kan være i en føre-var-situasjon selv om det er gjennomført KU

Vurderingen i føre-var-prinsippet

Vet vi nok om landskap, økosystemer, naturtyper og arter, og om hvilke virkninger tiltaket og øvrige påvirkninger kan ha på dette naturmangfoldet?

Ja Da får § 9 ikke anvendelse, selv om konsekvensene for naturmangfoldet er alvorlige

Nei Da får § 9 anvendelse og man må treffe et vedtak som tar sikte på å hindre mulig vesentlig skade på naturmangfoldet

Om risiko for mulig vesentlig skade

- **Mulig** vesentlig skade på naturmangfoldet
 - Sannsynlighetsvurdering av om skade vil inntre
 - Reell sannsynlighet for skade, ikke hypotetisk
 - Ikke krav om sannsynlighetsovervekt
- Mulig **vesentlig** skade på naturmangfoldet
 - Ikke enhver tenkelig skade skal unngås
 - Alvorlig eller irreversibel skade

Sjekkliste føre-var-prinsippet

1. Vet vi nok om landskap, økosystemer, naturtyper og arter i området?
2. Vet vi nok om hvilke virkninger det aktuelle tiltaket kan ha for disse, samt om den samlede belastningen?
3. Er det sannsynlig at tiltaket vil medføre vesentlig – det vil si alvorlig eller irreversibel – skade på landskap, økosystemer, naturtyper og arter?
4. Hvor stor vekt skal føre var prinsippet tillegges?

I en føre-var-situasjon

...unngå mulig vesentlig skade ved å:

- Avslå søknaden
- Delvis innvilge søknaden
- Tillate tiltaket på vilkår eller med bestemmelser som reduserer fare for skade
- Kommunisere med søker at man ut fra mangel på tilstrekkelig kunnskap vil avslå søknaden dersom søker ikke velger å innhente mer eller ny kunnskap

§ 11 Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

- Aktuell hvis planen medfører eller har risiko for skade på naturmangfoldet.
- Da skal tiltakshaver dekke alle kostnader som påløper ved forebyggende eller gjenopprettende tiltak.
- "dersom dette ikke er urimelig"
- Vilkår i vedtak
 - Skaffe mer kunnskap
 - Kostbar og tidkrevende teknikk, lokalisering eller driftsform
 - Pålegg om retting eller avbøting av skade på naturmangfoldet
 - Pålegg om overvåking
- Bidrar til å effektivisere føre-var-prinsippet

Foto: Kim Abel

§ 12 Prinsippet om miljøforsvarlige teknikker, driftsmetoder og lokalisering

For å unngå eller begrense skade på naturmangfoldet ...

... skal det tas utgangspunkt i slike teknikker, driftsmetoder og lokalisering

...

... som gir de beste samfunnsmessige resultater

§ 14 Avveining mot andre viktige samfunnsinteresser

- Tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser
- Får bare anvendelse ved tiltak etter naturmangfoldloven
- Følger implisitt av prinsippene i §§ 8 til 12 at hensynet til natur skal veies mot andre samfunnsmessige hensyn

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Takk for meg!

ids@md.dep.no / 22 24 58 76

